

2. El Kitabının Hedefleri ve Yapısı

Ana dilde okuma ve yazma, yukarıda da anlatıldığı gibi, insanın göç şartlarında kolayca vazgeçebileceği herhangi bir beceriden ibaret değildir. Tam tersine öğrencilerin ana dillerinde yazılı bilgiye ulaşabilmesi ve bu bilgiyi işleyebilmesi, onların çift dilli-çift taraflı okur-yazar kişiler olarak gelişiminin zorunlu ön şartıdır. Ayrıca ana dile hâkimiyet, göç edilen ülkenin okul dilinde okuma becerisi kazanmayı da destekler. Böylece ana dilde okuma, çocuğu geliştiren bir beceri olarak, örgün eğitim derslerinde de başarılı olmanın temelini oluşturur.

Elinizdeki kitap, öğrencilerin kendi ana dillerinde okumaktan keyif almasını, bu yönde motive edilmesini sağlamakla görevli öğretmenleri, bu zor görevlerinde desteklemeyi hedefliyor. Kitap, aynı zamanda, ana dil eğitimi öğretmenlerinin akıcı okuma, okuduğu metni anlama, edebiyat metinlerinden zevk alma gibi farklı okuma becerisi alanlarında öğrencilerini nasıl hedefe yönelik olarak geliştirebileceğini de göstermeyi amaçlıyor.

Kitap, Giriş Bölümünde, günümüz okuma didaktiğinin önemli hedefleri ve başlıca yaklaşımları üzerinde durur ve özellikle ana dil eğitimi için önem taşıyan bazı konulara dikkat çeker. Kitabın İkinci Bölümü ise uygulamaya ayrılmış olup, bu bölümde okuma becerisi kazandırma, okuma çalışmaları ve edebiyat-kültür eğitimi için 30 somut alıştırmaya önerisi yer almaktadır. Bu öneriler, öğretmenler için öngörülmüştür. Alıştırmaların büyük kısmı, dersten zaman çalmadan ve zaten o sırada işlenmekte olan ders konuları kullanılarak uygulanabilir. Gene alıştırmaların çoğu, farklı yaş seviyelerindeki öğrenciler için -yaşa göre uyarlama yapmak suretiyle- kullanılabilir. Dolayısıyla bu alıştırmalar, genellikle farklı seviyeden öğrencilerin bir arada ders gördüğü ana dil eğitimi için elverişlidir.

3. Günümüzde Okuma Didaktiğine İlişkin Başlıca Yaklaşımlar

Okuma, bir gecede öğrenilen bir şey değildir. Tek tek harfleri çözmekten bütün bir kitabı akıcı bir biçimde okuyabilmeye uzanan yol genellikle zor ve zahmetlidir. Bu yol boyunca çocukların ve gençlerin çoğuna eşlik etmek, destek vermek gerekebilir. Bu süreçte yetişkinler –anne babalar ve öğretim kadrosu- öğrencilerin ilgi duyduğu okuma konularını paylaşmalıdırlar. Bu konular birbirinden çok farklı olabilir. Öğrencilere yüksek sesle kitap okuyan, kitabın içeriği hakkında onlarla konuşan kişiler, olumlu örnek olarak öne çıkar. Aslında çocuk daha okula başlamadan bu yapılmalıdır: anne babaların henüz çok küçük yaştaki çocuklarıyla beraber resimli kitap bakması, gördükleri hakkında onlara bir şeyler anlatması ya da küçük çocuklara hikâyeler okuyup okuduğu hakkında sohbet etmesi, çocuğa er-

ken çağda okuma sevgisi aşılamanın etkili bir yoludur. Yetişkin okurların deneyimlerine bakarsak, gençlere okulda okuma sevgisi aşılamanın en etkili yolu, kendi de iyi bir okur olan, öğrencilerinin ilgi duyduğu konularla, okudukları kitaplarla ilgilenen, çok sayıda çok çeşitli kitap tanıyan bir öğretmenin kitaplar hakkında öğrencileriyle tartışması, onların zihnini açmasıdır.

Okumaktan zevk almak ve iyi okumak – bunların her ikisi de okumada gelişme kaydetmenin ön şartlarıdır ve karşılıklı olarak birbirini etkiler: eğer çocuk, metinlerden tat almayı öğrenmiş ise, bu yolda bundan sonra da -belki ilk başta kendisine zahmetli gelebilecek- adımlar atmak isteyecektir. Ve aynı şekilde, metinlerle, resim ve içeriklerle haşır neşir olmada belli bir beceri düzeyine ulaşmış olan çocuklar da, yeni şeyleri merak eder ve okumak isterler.

Okuma becerisi kazandırmayı hedefleyen okuma dersi, farklı alanları kapsar. Bunlar: okuma becerisinin kazandırılması, okuma çalışmaları ve edebiyat-kültür eğitimidir. Bu alanların her biri diğerini tamamlar, ama bunlar için gereken yetkinlik her zaman aynı anda ve aynı metin üzerinde çalışarak kazandırılmaz. Hiç kuşkusuz ana dil eğitimi ve ana dilde okuma için de aynı şey geçerlidir. Söz konusu alanların her biri, farklı metinler ve ödevler aracılığı ile farklı biçimlerde işlenebilir ve geliştirilebilir. Bu çalışmaların ana dilde okur-yazarlık becerisi üzerinde olduğu kadar, göç ülkesi dilinde okur-yazarlık üzerinde de olumlu etkisi vardır. Elinizdeki Kitapta bu üç alanın her birine ilişkin zengin öneri ve ödevler yer alıyor.

a) Okuma Becerisinin Kazandırılması

Okuma becerisi kazandırmada hedef, öğrencilerde okuma isteği uyandırmaktır. Öğrencilerin metin ve kitapları merak etmesi, kendi zevklerine göre seçebilmesi, kitapların ve başka metinlerin son derece çeşitli olabileceğini öğrenmesi, okuma yoluyla bir içeriğe ulaşmanın heyecanını bizzat yaşayarak deneyimlemesi gerekir. Asıl hedef, ana dilde de okul dilinde de okumanın öğrenciler için hem okulda hem evde son derece doğal ve gündelik bir faaliyete dönüşmesidir.

Bu hedefi göz önüne aldığımızda, metinlerin çok geniş bir yelpaze oluşturması ve merak uyandırması önem kazanıyor; zira ancak o zaman bütün öğrenciler ilgilerini çeken, okurken içine gömülüp dünyayı untabilecekleri bir şeyler bulabilirler. Geniş yelpaze derken sadece kitapları kastetmiyoruz, resimli dergiler, gazete, çizgi roman, fotoğrafı ya da resimli kitaplar ve elbette elektronik metinler de bu yelpazeye dahildir – belli bir konuda bilgi sunan web sitesinden tutun, chat-forum'lara ve e-kitaba kadar hepsini.

Okumaya isteksiz duran öğrencilerin okumak için gerekli sükûneti bulması mutlaka sağlanmalıdır. Bu isteksiz çocuklar ya da gençler, ellerindeki kitap ya da metni okumak için kıpırdamadan yerlerinde oturmalı; ne okudukları, nereye kadar okudukları konusunda onlardan da rapor istenmelidir. Ancak bu yolla o öğ-

rencilere belli bir sebat eğitimi verilmiş olur ve kendi seçtikleri metni okumayı gene kendilerinin ikide birde bölmesi engellenir.

Okuma becerisi kazandırma dersinin bir parçası olarak ayrıca, öğrencilerin yetişkinler arasından ya da kendi yaşlılarından okurlarla bir araya gelmesi, okudukları parçanın içeriği ve okuma deneyimi hakkında onlarla fikir alışverişinde bulunması sağlanmalıdır. Her seviyeden çocuğun bulunduğu sınıflarda yaşça büyük öğrenciler, okumada iyi örnek olma bakımından önemli rol oynayabilir.

Okuma becerisi kazandırmada öncelikli hedefler şunlardır:

- Her şeyden önce kitaplara, yazı ve resim içeren dergilere ve benzer medyaya karşı ilgi uyandırmak.
- Büyük metin dağarcığından yararlanma alışkanlığı yaratmak, nasıl yararlanacağını öğrenmesi için çeşitli stratejiler sunmak.
- Yazı dünyasına olabilecek bütün erişim yollarını açmak, okumanın günlük hayat ile doğrudan bağlantılı bir eylem olduğunu, insanın kendi dünyası ile okudukları arasında sayısız bağ kurabileceğini göstermek (öğrencilerin kişisel ilgi alanlarında metinler, aynı konuyu işleyen farklı medya, hem ana dilde hem ikinci dilde yazılmış metinlerden yararlanma vb gibi). Bu yolla yeni okurlar da kazanmak, okumaya heveslendirmek mümkündür.
- Okuma becerisi kazandırma, nihayet çocuklarla gençlerin okumaktan zevk almasını, yani metin ve kitapları sadece okulda ellerine alacak yerde hem ana dil hem de ikinci dilde yazılmış metinleri okumayı, bunlarla haşır neşir olmayı günlük yaşamlarının bir parçası haline getirmesini de hedefler.

b) Okuma çalışmaları

İyi bir okuma çalışmasında öğrenciye akıcı bir biçimde ve anlayarak okuma yöntemleri öğretilir. İyi ve akıcı bir biçimde okuyabilmek ve okuduğunu anlayabilmek, çaba gerektiren bir iştir. Özellikle eğitim düzeyi düşük ailelerden gelen pek çok çocuk ve genç, bilinçli destek görmezlerse, okumada ve okuduğunu anlamada zorlanır. Dolayısıyla okuma becerisi kazandırma dersinde bütün seviyeler için çeşitli alıştırmalar yaptırılır: Okuma becerisi (temel beceriler) alıştırmaları, akıcı okuma (doğru okuma ve akıcılık) alıştırmaları ve okuma stratejileri (zor metinleri anlama konusunda yardım) gibi.

Demek ki, okuma çalışmalarında ön planda olan, okuma sevgisi aşlamak değildir. Burada amaç, öğrencilerin okuma becerisini bilinçli bir çalışmayla geliştirmek ve iyileştirmektir. Bunu sağlamak için ise, yapılan-

dırılmış beceri alıştırmaları, aynı metnin tekrar tekrar okunması, zor metinlerin anlaşılması için yardım stratejileri öğretilmesi devreye girer.

Okuma didaktğinde üç ana çalıştırma alanı vardır ve elbette bunlar ana dilde okuma çalışması için de geçerlidir:

1. Okuma becerileri

Bu alanda esas hedef, harf düzeyinde, kelime düzeyinde ve cümle düzeyinde okuma becerisinin teknik olarak kazanılmasıdır. Pek çok öğrenci, özellikle de yaş küçük olanlar, harfleri tanıma ve heceleri çözmede henüz zayıftır. Ana dillerinde yazılmış yazıları görür görmez tanıma, kelimeleri tanıma ve cümle parçalarıyla cümleleri birbirine bağlama bakımından zorlanırlar. Özellikle de ana dildeki ses ve işaret sistemi ile okul dilindeki ses ve işaret sisteminin birbirinden farklı olması halinde bu zorlanma daha sık görülür. Dolayısıyla ana dil eğitimi, ana dilde yazı ya da özel işaretleri özenle tanıtarak, kelime dağarcığını sistematik biçimde işleyerek, nispeten karmaşık cümle yapılarını çözmeyi öğreterek, bu konuda da büyük destek sağlayabilir.

2. Akıcı Okuma

Fluency (akıcılık) kazandırma çalışmaları, okullarda henüz yerleşmiş bir uygulama değildir. Bu haksızlıktır, zira akıcı okuma çalışmasının göz ardı edilemeyecek kadar olumlu etkileri vardır: zira her kim ki bir metni akıcı biçimde okuyabilir ve hızlı ve yanlışsız olarak "üstesinden gelir" ise, o metnin içeriğini anlamada da daha az zorlanır. Bunun sebebi şudur: okuma becerisi geliştirmiş olan okurlar, okuma sürecinin teknik tarafını büyük ölçüde otomatiğe bağlar, dolayısıyla metni anlamının üzerinde yoğunlaşır. Buna karşılık akıcı biçimde okuyamayan okurlar, enerjilerinin bir bölümünü harfleri tanımaya, heceleri çözmeye, okuma sürecinin öteki teknik boyutlarına harcamak zorundadır. Almanya'da yapılan son araştırma sonuçlarına göre, pek çok öğrenci, akıcı okuma çalışmaları sayesinde okur olarak yepyeni bir kimlik kazanmıştır. Akıcı okuma çalışmalarının sonunda öğrenciler kendilerini daha yetkin hissettiklerini, iyi birer okur olduklarını, okumaya hevesli olduklarını daha sık dile getirmişlerdir. Bu ise okuma motivasyonunu yükseltir. Aslında hep bilinen şeydir: Zorlanmadan okuyan, okumayı sever. Okumayı seven, çok okur. Çok okuyan, zorlanmadan ve iyi okur.

3. Okuma stratejileri

İyi okuyan, okuma becerilerini iletmiş olan okur, bir metni mümkün mertebe hızlı ve doğru anlamak için ne yapması gerektiğini bilir. Metni kavramak için (genellikle farkına bile varmaksızın) değişik stratejiler uygular ve okumaya hazırlıksız bir biçimde girmez. Örneğin okumaya başlamadan önce bir okuma planı yapar ve metni bu plana göre ve kendi hedefine uygun biçimde okur. Okuma didaktiğinde okumanın ve okuduğunu anlamının üç farklı türünden söz edilir; bunlar okulda –ve elbette ana dil eğitimi derslerinde de- öğrencilere kavratılmalı, uygun metinler eşliğinde işlenmelidir:

- Tek hedefe yönelik olarak okuduğunu anlama: burada istenen, belli bir bilginin – örneğin sözlük ya da telefon rehberinde, bir taşıt tarifesinde ya da bir bilgilendirme metninde – hedefe yönelik olarak aranmasıdır.
- Genel olarak okuduğunu anlama: burada hedef, her ayrıntıyı akılda tutmaksızın bir metnin özünü kavramaktır. Bu okuma yöntemi, örneğin edebiyat metinlerinin ya da gazete makalelerinin okunmasında uygulanır.
- Ayrıntılı olarak okuduğunu anlama: Özellikle bir metinde yer alan her bir ayrıntının tek tek anlaşılması istendiğinde uygulanır (örneğin bir tarife, kul lanma kılavuzu ya da sınav öncesi talimatları gibi).

İyi okuma becerileri kazanmış bir okur, okuma sırasında anlama sürecini sürekli denetler ve herhangi bir biçimde anlamakta zorlandığında, ne yapması gerektiğini bilir. Okuma stratejilerini tanımak ve bunları kendi başına kullanabilmek, okuma yetkinliğinin önemli bir boyutudur. Bu stratejilerin asıl öğretildiği yer ise, derste metin üzerinde yapılan ortak çalışmalardır: örneğin konuyu sınıfta ortak tartışmaya açmak gibi. Konuya özenle giriş yapıldıktan sonra, okuma stratejileri öğrenciler tarafından özümzene kadar, farklı metinler üzerinde sürekli olarak uygulanmalıdır. Uygulama, işlenen metnin türüne ve içeriğine bağlı olarak değişik ve başka stratejiler de devreye sokulur (örneğin öğretici metinleri anlama ve değerlendirmede uygulanacak okuma stratejileri; bir anlatıyı özetlemede uygulanacak okuma stratejileri; grafikleri anlamada uygulanacak okuma stratejileri vb. gibi). Bu konuda materyal ve önerileri ayrıca “Didaktik Materyaller 5: Ana Dil Eğitiminde Öğrenme Stratejilerinin ve Tekniklerinin Öğretilmesi” başlıklı Kitapta bulabilirsiniz. Söz konusu Kitabın Alt Başlık 2 ve Alt Başlık 3’ünde yardımcı araçlardan yararlanma (sözlükler, referans kitapları vb.) konusuna ve okumayla ilgili başka stratejilere de yer verilmiştir.

Elinizdeki Kitapta ise söz konusu üç alan: yani okuma becerileri, akıcı okuma ve okuma stratejileri için çok çeşitli alıştırmalar ve örnekler sunuluyor. Kuşkusuz ki, bunları her sınıf ya da grubun kendi şartlarına uyarlamak gerekmektedir. Okuması daha zayıf olanlar, okuma becerilerini geliştirmek için mümkün olduğunca çok alıştırmalar yapmalıdır. Daha rahat okuyanlar için ise, bu beceri geliştirme alıştırmaları şart değildir, bunun yerine zamanı kendi kişisel okumaları için kullanabilirler. Hem akıcı okuma alıştırmaları uygulamasında hem de okuma stratejileri uygulamasında en uygun yöntem, gündelik ders metinlerinin kullanılması olur.

c) Edebiyat-Kültür Eğitimi

Edebiyat-Kültür eğitiminin amacı, öğrencilere edebiyat metinlerini tanıtmaktır. Şiirlerde ya da dil oyunlarında dilin kıvrak kullanımı, ustalıklı dil oyunları ya da edebi nitelikli metinler, öğrencilere tat vermelidir. Başlangıçta ana dilde edebiyat metinleri işlenmeli, köken ülkenin edebiyat tarihi öğrencinin yaşına uygun seviyede tanıtılmalıdır. Öğrenci üst sınıflara geldiğinde ise, göç edilen ülke edebiyatına ya da dünya edebiyatına da göndermeler yapılarak öğrencinin edebiyat ufku genişletilmiş olur.

Öğrenciler için birincil hedef, ileride de şiirsel metinlerle karşılaştıklarında tat almalarını sağlayacak bir estetik duyarlık kazanmaktır. Bir ülkenin ve halkın kültürü, büyük ölçüde metinlerde, kitaplarda yansır. Bu, hem kuşaktan kuşağa aktarılmış masallar ve menkıbelerde böyledir, hem de şiirlerde, anlatılarda ya da çağdaş romanlarda. Bütün bu edebi türler, dil açısından belli içerik ve biçim kriterlerine uyarlar; gündelik metin ve öğretici metinlerde ise bu kriterler, belirgin farklılıklar gösterir. Bu farklılıkların üzerinde -ileri seviyedeki öğrenciler ile- elbette durulabilir. Ama ilk hedef, edebi metinleri tahlil etmek değil, edebi metinlerle tanışmak, edebiyattan keyif almayı öğrenmek ve edebiyat ile yakın bağlar kurmak olmalıdır.

Dilin ritmini, dil duygusunu aşlayan kafiyeler, mısralar ve tekerlemelerin yanı sıra sesli okuma da, henüz çok küçük çocuklarda bile, duysal-estetik bir işitme deneyimi yaratır. Bu türden bir işitme deneyimi yaşamış olanlar, sonraları sessiz edebiyat okumalarında da kendi “içsel kulakları” ile işitmeyi sürdürecektir. Hele lirik metinlerde bu özellikle büsbütün önem kazanır.

Öğretmenin desteği ve uygun ödevler vermesi ile sınıf ortamında ortak okuma, edebi dilin – örneğin bir şiirin ya da anlatının- sadece tadına varmak için değil, aynı zamanda metni farklı katmanlarda anlamak için de bir temel oluşturabilir. Anlamadaki boşluklar, karşılıklı sohbet ortamında doldurulur ve satır aralarında saklı anlam bilince yükseltilecek dillendirilir. Sınıfta beraberce imgeler hayal edilir ya da sahneler canlandırılır (nitekim canlandırma yöntemi, öğrencinin okuduğunu anlayıp anlamadığını denetlemek ve kavrayışını derinleştirmek için harika bir yöntemdir). Kahramanların

karakterleri ve davranış biçimleri yorumlanır, tartışılır, edebi metin okunurken hissedilenler dile getirilerek işlenir. Ortak düşünme, konuyu ortak tartışma ve işleme, öğrencilerin bir metinde ifade edileni gerçekten anlamasına yardımcı olur. Hiç kuşkusuz bu yöntem, çocuğun sessiz odasında oturup tek başına “kafa patlatmasından” ya da “Bu metnin neden ve nasıl hoşuna gittiğini yaz” gibi klasik kompozisyon ödevleri hazırlamasından çok daha verimli, çok daha çekici ve iletişim değeri çok daha yüksek bir yöntemdir.

4. Ana Dil Eğitimi Dersinde Okuma İle İlgili Ek Açıklamalar

Ana dil eğitimi dersinde uygulanan okuma ve okuma becerisi kazandırma yöntemi, yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi, örgün eğitimdeki okuma dersinden sadece kullanılan metinlerin dili ve kültürel kökeni itibarıyla ayrılır. Bunun dışında çalışma ve alıştırma alanları büyük ölçüde birbiriyle örtüşür, aynı şekilde hem ana dilde hem de ikinci dilde okur-yazarlık ile okuma becerisi kazandırmanın hedefi aynıdır. Dolayısıyla aşağıdaki (a) ve (b) Bölümleri ana dil eğitimine özgü olmaktan çok, genel olarak önem taşıyan (ve böylece ana dil eğitimi için de geçerli olan) iki noktayı vurgulamak üzere hazırlanmıştır.

a) Okumadan Önce Metinlerin Hafifletilmesi

Okuma sırasında kelime dağarcığı öne çıkar. Okur, genellikle içinde çok sayıda bilmediği kelime geçtiği için, okuduğu metni anlamaz. Ana dilin standart kullanımında yazılmış metinlerde bu durum, özel sorunlara yol açabilir, zira çocuklar ve gençler ana dillerini evde münhasıran yöresel lehçe biçiminde kullanmaktadırlar.

Bu nedenledir ki, ana dil eğitiminde işlenecek metinleri önceden dil bakımından hafifletmek ve böylece öğrencinin metne erişebilmesini kolaylaştırmak önemlidir (bu konuyla ilgili olarak bkz. Straeuli et al. s.58 vd.). Burada başarısı sınanmış bir yöntem, daha metni okumaya geçmeden önce, öğrencilerle birlikte anahtar sözcükler ve sorun yaratabilecek sözcük ve deyimlerden oluşan bir liste hazırlamak ve zor yerleri açıklamaktır (“Çocuklar bakın, şimdi içinde kalebent, dehşetengiz, cengâver gibi sözcükler geçen bir metin okuyacağız. Bakalım bunlar ne anlama geliyor muş!”... gibi). Bu yöntemle öğrenciler, hem metnin içeriğini anlayabilir hem de konuyla ilgili ön bilgilerinizi tazeler, hipotezler geliştirir ve standart dilde yazılmış metindeki ifade ve kavramların büyük kısmını anlayabilirler. Olayı canlandıran, ayrıntıları gösteren, duyguyu yansıtan ya da nesnel içerikleri betimleyen ve açıklayan resimler de, metni anlamayı kolaylaştırmada işe yarar.

b) Her zaman her bir sözcüğü anlamak gerekli değildir

Genellikle okurların (ve öğretmenlerin de!) kolay anlaşılabilir yerler üzerinde duracak yerde, anlaşılması zor yerler üzerinde durduğunu görürüz. Açık yakalamaya yönelik bu bakış açısı, cesaret kırıcı olabilir.

Oysa bir yol daha vardır: Örneğin, öğrencilere okurken anladıkları her şeyin altını çizmeleri söylenir. Öğrenci, ilk bakışta anlayabildiği yerleri işaretlemek suretiyle, aslında hemen anlayamadığı şeyin sadece bir cümlenin bir kısmı ya da tek tek sözcükler olduğunu fark eder. Böylece okumaya devam etme isteği, çoğu durumda, kamçılanmış olur. Üstelik anlaşılmayan yerler, anlaşılabilir olanlar bağlamında kolayca çözülür.

Bazı metinlerde okurların her bir sözcüğü anlaması gerekmez: dersin hedefine ve metnin türüne göre bütünün kavranması yeterlidir (yukarıya bkz.). Anahtar sözcüklerin ve metindeki can alıcı yerlerin önceden işaretlenmesi, yararlı olabilir. Böylece okur, neye dikkat etmesi gerektiğini ve hangi noktalar üzerinde duracağını bilir. İşlenen metinle varılmak istenen hedefe bağlı olarak (mesela içerik ve ifadenin ayrıntılı biçimde çözümlenmesi) okuma bittiğinde derinlemesine kelime dağarcığı çalışması yapılmalıdır. Gerçek metinler üzerinden kelime dağarcığı çalışmasının ise, özellikle sahici ve etkili olacağı açıktır.

c) Örgün Eğitim ile İşbirliği

Ana dil eğitimi ve örgün eğitim birlikte çalıştığında, bu işbirliği ufku genişletir ve öğrenilenin sürdürülebilirliğini pekiştirir. Bu sadece ortaklaşa işlenen içerikler açısından değil (mesela farklı ülkelerde su ve tarım konusu gibi), çoğu öğrenme tekniği ve öğrenme stratejisi açısından da geçerlidir. Öğrenme teknik ve stratejileri hemen hemen her zaman diller-üstü olduğundan, yani farklı dillerde uygulanabileceklerinden bu alanda ana dil eğitimi ile örgün eğitim sınıf öğretmenleri arasında yapılacak işbirliği özellikle değer taşır. Edebiyat ve kültür eğitimi gibi, ana dil eğitimi ile örgün eğitimin birbirini karşılıklı olarak optimal düzeyde tamamladığı, okuma sevgisini birlikte geliştirebileceği bir alanda ise bu işbirliği daha da değerlidir.

Ana dil eğitimi ile örgün eğitim arasında kurumsal bağ (mesela İsveç’te olduğu gibi) otomatik olarak sağlanmamış ise, bu bağı kurma ve okuma alanında ortak çalışma olanakları ile ilgili bilgi isteme görevi, özellikle ana dil eğitimi öğretmenlerine düşer. Bu konuyla ilgili bazı önerileri aşağıda sıralıyoruz (ayrıca bkz. bu Kitabın İkinci Bölümündeki öneriler ve Straeuli et al. s.116 v.d.):